

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

Slovesno odprtje razstave Spomin Slovenije

Narodni muzej Slovenije, 24.10.2023

Velja govorjena beseda

Spoštovana direktorica Narodnega muzeja Slovenije dr. Mateja Kos Zabel,
Spoštovane predstojnice in predstojniki sodelujočih institucij,
Spoštovani visoki diplomatski zbor,
Spoštovane gospe in gospodje.

Nocojšnja otvoritev razstave se umešča med dva dogodka, ki sta z njo vsebinsko močno povezana. Predvčerajšnjim se je zaključil 75. Frankfurtski knjižni sejem, na katerem je bila Slovenija država častna gostja in kjer se je po mojem prepričanju predstavila dostojno in dostojanstveno.

Naš skupni zgodovinski spomin, ki se odraža skozi tu razstavljene dokumente, je tako tesno povezan z našo narodno samoidentifikacijo s pisano in govorjeno besedo, da sem se v otvoritvenem nagovoru v Frankfurtu dotaknila kar treh izmed prvih desetih pisnih dokumentov, ki jih kot spomin Slovenije uvrščamo na slovensko nacionalno listo za Unescov Spomin sveta.

Drugi vsebinsko povezan dogodek je seveda Dan reformacije, ki ga bomo obeležili čez teden dni in ob katerem se spomnimo na »Lube Slovence«, kot je Trubar poimenoval naš narod, na prve natisnjene knjige v slovenskem jeziku, na oblikovanje knjižnega jezika in s tem na začetek prave pismenosti Slovencev.

Izbor desetih pomnikov slovenske kulture in zgodovine za Unescov spomin sveta je izjemen v več pogledih. Je rezultat medinstitucionalnega sodelovanja devetih vrhunskih slovenskih kulturnih ustanov, kar že samo po sebi ni vsakdanji dogodek. Kaže na voljo in sposobnost za interdisciplinarno sodelovanje, ki presega okvire specializiranosti posameznih ved in institucij. Zahvaljujem se vsem, ki so prispevali k tej razstavi, namenjeni vpogledu v preteklost Slovenije, ki naj sedanjim in prihodnjim generacijam predstavi odgovor na temeljno vprašanje naroda: kdo smo in od kod prihajamo.

Ne gre le za grozeče opozorilo Santayane, da so tisti, ki se ne spomnijo preteklosti, obsojeni, da jo ponavljajo. Naša preteklost nas določa v sedanjosti in daje podlago za prihodnost.

Dokumenti so raznoliki, od meni posebej ljubih pravnih listin, do temeljev slovenske pismenosti, ki vodijo k vrhuncu pesniškega izraza, od znanstvenih rokopisov do risanega spomina na boleče trenutke naše preteklosti. A vendar gre za logično celoto, ki pa ni zaključena.

K prvim desetim stebrom zgradbe slovenskega spomina bomo lahko dodajali nove in nove, ki bodo sedanjim in prihodnjim generacijam pripovedovali o več kot tisočletju dokumentirane zgodovine Slovenije. Poglobitev v vsakega izmed teh dokumentov razkriva temelje naše narodne prisotnosti in žitja v Sloveniji. Spoznavanje teh dokumentov terja tisto, na kar opominja tik pred frankfurtskim sejmom objavljeni Ljubljanski manifest o branju na višji ravni: analitično in kritično razmišljanje, ki vodi k razumevanju prebranega.

Unesco je organizacija Združenih narodov, ki v imenu skriva izobraževanje, znanost in kulturo. Naši izjemni dokumenti predstavljajo pravi preplet vseh treh področij, težko bi jih razvrstili v le eno, drugo ali tretje. Tudi na prvi pogled le znanstveno delo, kot je več kot 300 let star herbarij, je hkrati dokument zgodovine in kulture. Njegova navezava na Žigo Zoisa odpira vrsto zgodb o obdobju intenzivnega znanstvenega in kulturnega delovanja, ki je botrovalo tudi narodnemu prebujanju. Eden izmed njegovih vrhuncev je tu predstavljena Prešernova Zdravljica kot ne le duhovna, ampak tudi politična zavezo trdne narodove zavesti.

Prav zgodbe, ki jih pripovedujejo ti dokumenti, se mi zdijo morda najbolj pomemben vidik vsakega izmed njih. Velika zgodba Slovenije in Slovencev je namreč sestavljena iz vrste malih zgodb, ki so vse vredne našega spomina.

Nobena ni premalo pomembna, pa naj gre za zgodbe umetnin, ki so odraz duha časa in prostora, predmetov, ki nas spomnijo na razvoj znanosti in tehnologije vštric s svetovnim razvojem in včasih celo na njegovem čelu, ali knjig, ki so nastajale v Sloveniji in krožile med evropskimi izobraženci. Temu vodilu sledimo tudi v prostorih Urada predsednice, kjer želimo ob sodelovanju vodilnih nacionalnih kulturnih institucij, umeščati simbolne pomnike naših dosežkov iz preteklosti. Kot opomnik, da smo na temelju dosežkov prednikov upravičeno lahko ambiciozni tudi v sedanjosti in prihodnosti.

V moji pisarni stoji kot eden izmed takih opomnikov pisalna miza Žige Zoisa, za katero skrbijo strokovnjaki Narodnega muzeja, in na kateri so predmeti iz Zoisove zbirke, ki jih posoja Prirodoslovni muzej. Mizo je uradu posodila zasebna lastnica, katere predniki so jo kupili pred skoraj stoletjem na dražbi predmetov Zoisove družine v gradu Brdo.

Ta protokolarni objekt je že 440 let dom Dalmatinove biblije, ki je bila izmed vseh ohranjenih izvodov izbrana za to razstavo. Tako se tudi Javni gospodarski zavod Brdo uvršča med tiste institucije, ki skrbijo za ohranjanje spomina Slovenije.

Spoštovane ustvarjalke in ustvarjalci razstave Spomin Slovenije,
Spoštovane predstojnice in predstojniki sodelujočih institucij.

Naj na koncu posebej poudarim, kako vas vidim in kako menim, da bi vas morala videti celotna družba. Vi ste skrbniki slovenskega spomina!

Vsak na svojem področju in vsi skupaj v medsebojnem sodelovanju skrbite za temelje našega nacionalnega zavedanja ter naše male in velike zgodbe brez katerih kot narod ne obstajamo.

To dokazuje tudi razstava, ki jo odpiramo nocoj.